

6098 SAYILI TÜRK BORÇLAR KANUNU MADDE 599 ÇERÇEVESİNDE KEFALETEN DÖNME

Arş. Gör. AHMET SAAT*

Özet

Kefaletten dönme, kefalet sözleşmesini sona erdiren nedenlerden biridir. Kefil ancak bazı şartların gerçekleşmesi durumunda kefaletten dönebilir. Bu şartlardan ilki henüz doğmamış bir asıl borçtur. İkinci şart ise borçlunun mali durumuna ilişkindir. Borçlunun mali durumu ya kefaletten sonra bozulmuş olmalı ya da kefil bu hususta yanlış bir değerlendirme içerisinde bulunmuş olmalıdır. Kefilin sözleşmeden dönebilmesinin son şartı ise beyanın yazılı olarak yapılmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Kefalet sözleşmesinin sona ermesi, Kefaletten dönme, Kefaletten dönmenin şartları

Abstract

Returning from bailment contract is one of the reasons for ending the bailment contract. The bailman can only return bailment contract if certain conditions are fulfilled. The first of these conditions is principal debt which isn't

---

*Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk ABD Öğretim Elemanı

originate yet. The second condition is related to the financial position of the principal debtor. The financial situation of the principal debtor must either be corrupted after bail contract or the bailman must be made an incorrect assessment of this issue. As a final condition, the declaration must be made in writing.

Keywords: End of bail contract, Returning from bail contract, Terms of return from bail contract

I-GİRİŞ

Kefalet sözleşmesinin tek tarafa borç yükleyen sözleşme niteliğinde olması, kefalet sözleşmesine temerrüt hükümlerinin uygulanmasını imkânsız kılmıştır. Yine iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde uygulama alanı bulan TBK m.98’inde kefalet sözleşmesinde uygulanması kural olarak mümkün değildir. Dolayısıyla herhangi bir karşılık almaksızın kefil olan kişilere, sözleşmeden dönme hakkı tanınması hakkaniyet gereği elzemdir.

Önceki Borçlar Kanunu’muzda kefaletten dönmeye ilgili bir düzenleme yoktu. Fakat Yargıtay’ın kefaletten dönmeye ilişkin kararları mevcuttu¹. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu bu boşluğu gidermiş ve kefaletten dönme müessesini

---

¹ Kefil, borçluya olan güvenini kaybetmesinden ötürü bankaya bir ihtarname göndermiş ve ihtarnameden sonra borçluya verilecek olan kredilerden sorumlu olmayacağını bildirmiştir. Banka ihtarnameye cevap vermemiş ve söz konusu tarihten sonra da borçluya kredi vermiştir. Yargıtay bankanın borçluya yeni bir kredi vermesini dürüstlük ilkesine aykırı olarak yorumlamış ve sonraki krediden kefilin sorumlu olmadığına hükmetmiştir. HGK, 12.06.2002, 19-426/513.(Sefa Reisoğlu, Türk Kefalet Hukuku, Seçkin, Ankara 2013, s.292)

kabul etmiştir². Kanun koyucuyu bu düzenlemeye iten yegâne sebep herhangi bir karşılık olmaksızın başkasının borcuna kefil olan kişinin hakkını korumaktır. Zira kefaletten dönme hakkı alacaklıya değil sadece kefile tanınmıştır.

Bu çalışmamızda öncelikle kefalet sözleşmesinin niteliklerine, özellikle de tek tarafa borç yükleme niteliğine değinilecektir. Daha sonra kefaletten dönme müessesesinin kefalet sözleşmesinin sona ermesi başlığı altındaki yerine değinilecektir. Son olarak da kefaletten dönme ve bunun sonuçları incelenecektir.

II-Kefaletin Tanımı ve Nitelikleri

Kefalet sözleşmesi, alacaklı ile borçlu arasındaki borcun üçüncü bir kişi tarafından teminat altına alınmasıdır. Gerçekten de kefil, asıl borçlu borcunu ödemediği takdirde, alacaklıya karşı şahsen sorumlu olmayı üstlenmektedir. Kefalet sözleşmesi alacaklı ile kefil arasında kurulur. Asıl borçlunun bu sözleşmeye katılmasına ya da rıza vermesine gerek yoktur Kefil ile alacaklı arasındaki ilişki, asıl borçlu ve alacaklı arasındaki ilişkiden farklıdır. Kefalet sözleşmesinin sebebi her zaman teminattır³. Asıl borçlu ile alacaklı arasındaki ilişkinin hukuki sebebi ise önem arz etmez. Başka bir ifadeyle temel ilişkideki borç sözleşmeden doğabileceği gibi haksız fiil ya da sebepsiz zenginleşmeden de doğabilir. Asıl borçlunun borcu bir şeyi yapma, verme veya yapmama borcu

---

² 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun kabul edilmesinden önce kurulmuş olan kefalet sözleşmelerinde de kefil, şartları oluşmuşsa kefaletten dönme hükümlerine göre dönme hakkını kullanabilir.(TBKYUŞHK m.1 f.2)

³Serkan Ayan, Kefalet Sözleşmesinde Kefilin Sorumluluğunun Kapsamı, Adalet, Ankara 2013, s.16;Mustafa Alper Gümüş, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, Vedat, C.2, İstanbul 2014, s.325;Reisoğlu, , s.24; Fikret Eren, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Yetkin, Ankara 2015,s.765;Haluk Tandoğan, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Vedat, C.2 İstanbul 2010, s.694; Burak Özen,6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Kefalet Sözleşmesi, Vedat, İstanbul 2017 s.68.

olabileceği halde kefilin borcu daima para borcudur⁴. Yani para ile ölçülmeye müsait olan her borç kefalet sözleşmesinin konusunu oluşturabilir. Kefil ile alacaklı arasındaki ilişkinin alacaklı ile asıl borçlu arasındaki ilişkiden farklı olmasının bir sonucu olarak kefalet borcunun ödenmesi asıl borcun ödendiği anlamına gelmez.

Kefalet borcu fer'i niteliktedir. Fer'ilik niteliğinden ötürü kefaletin kaderi asıl borcun kaderine bağlıdır. Dolayısıyla geçersiz bir asıl borca kefil olunamaz. Asıl borcun sonradan geçersiz olması ya da sona ermesi durumunda da kefalet borcu ortadan kalkar⁵. Bunun yanında kefilin sorumluluğu asıl borçlunun sorumluluğundan daha fazla olmaz. Asıl borç muaccel olmadan kefalet borcu muaccel olmaz⁶.

Kefalet sözleşmesi tali niteliktedir⁷. Alacaklı, borcun ifa edilmemesi ihtimalinde kefile başvurabilecektir. Alacaklı, asıl borçluya başvurmadan kefile başvuramaz. Aksi takdirde kefil, alacaklıya karşı, tartışma defini ileri sürebilir. Kefaletin fer'iliğinin aksine talilik mutlak bir ilke değildir⁸. Bu ilkeden vazgeçilerek kefilin de borçlu ile aynı derecede sorumlu olduğu kararlaştırılabilir.

Kefalet sözleşmesinin konusunu başka bir kimsenin borcu oluşturur. Kişinin kendi borcuna kefil olması açıklamaya muhtaçtır. Zira borçlunun,

---

⁴ Eren,762; Reisoğlu, s.36; Tandoğan, s.698; Cevdet Yavuz, **Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, Beta, İstanbul 2014,s.1401; Şakir Berki, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, AÜHF Yayınları, Ankara 1973, s.217; Başak Başoğlu, **Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta Aynen İfa Talebi**, XII Levha,2012, s.135.

⁵ Yavuz, s.1405;Gümüş, s.701; Tandoğan, s.696.

⁶ Yavuz, s.1405; Ayan, s.26;Özen, s.94;Reisoğlu, s.23.

⁷Kefaletin tali niteliği kendisini adi kefalette göstermektedir. Kefaletin taliliğinin müteselsil kefalette söz konusu olup olmayacağı ise tartışmalıdır. Tartışmalar için Bkz. Ali Çelik, **Müteselsil Kefaletin Kurulması ve Geçerlilik Şartları**, Adalet, Ankara 2016, s.11.

⁸ Kefaletin fer'iliğine ilişkin kanuni istisnalar mevcuttur. Söz konusu istisnalar için bkz. Ayan, s.29 vd.

borcunu ödememesi ihtimalinde yine kendisinin şahsen sorumlu olmasını kararlaştırmasının hukuken bir mantığı yoktur. Fakat böyle bir durumda kefaletin borcun nakli ile anlam kazanması mümkündür⁹.

Kefalet sözleşmesi kural olarak karşılıksız bir sözleşme olup tek tarafa borç yükler. Başka bir deyişle kefalet sözleşmesiyle kefil, alacaklıya karşı teminat borcu altına girerken alacaklı kefile karşı bir sorumluluk altına girmemektedir. Alacaklının kefil karşı elindeki teminatları elden çıkarmama ve değerini düşürmeme gibi külfetlerinin olması da sözleşmenin karşılıklı olduğu anlamına gelmez¹⁰. Sözleşmenin tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme niteliğinde olması için iki tarafında birbirine karşı asli edim yükümlülükleri bulunması gerekir. Kefalet sözleşmesinin asıl borçlunun katılımı ve rızası olmaksızın oluşturulması mümkün olsa da genelde kefil asıl borca teminat vermeye iten sebep asıl borçlu ile arasındaki ilişkidir. Asıl borçlu ile kefil arasındaki ilişki hukuki bir ilişki olabileceği gibi bir hatır ilişkisi de olabilir. Dolayısıyla kefil asıl borçludan asıl borca teminat vermesi durumunda bir karşılık alabilir. Fakat asıl borçlu ile kefil arasındaki bu ilişki kefalet sözleşmesini karşılıklı sözleşme haline getirmez¹¹. Zira kefalet sözleşmesi alacaklı ile kefil arasında yapıldığından edimlere bu taraflar arasında aramak gerekir. Asıl borçlu ile kefil arasındaki ilişkiyi ise kefil ile asıl borçlu arasındaki iç ilişki olarak değerlendirmelidir.

Kefalet sözleşmesinin iki tarafa borç yükleyen sözleşme olarak kurulması da mümkündür. Mesela alacaklı, bir kimsenin kefil olması karşılığında mevcut kefillerin kefillikten çıkarılacağını taahhüt etmişse sözleşme tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme niteliğinde olur. Alacaklının kefil olacak kişiye kefil olması

---

⁹ Reisoğlu, s.32

¹⁰ Gümüş, s.329; Özen,123.

¹¹ Eren, s. 761;Ayan, s.18;Tandoğan, s.694;Çelik, s.15. Yavuz, s.1406

karşılığında bir şey vermesi ya da kefil olması karşılığında asıl borçluya yeni bir kredi vermesi de bu kapsamdadır. Kefalet sözleşmesinin tam iki tarafa borç yüklemeye niteliğine sahip olduğu bu durumlarda tarafların temerrüt hükümlerine dayanarak sözleşmeden dönmeleri mümkündür¹². Buna göre temerrüde¹³ düşen borçlu verilen süre içinde borcu ifa etmemişse ya da süre verilmesini gerektirmeyen bir durum söz konusu ise diğer taraf borcun ifasından ve gecikme tazminatı isteme hakkından vazgeçtiğini hemen bildirerek sözleşmeden dönebilir. Böyle bir durumda taraflar sözleşmeden dönmek yerine borçlunun temerrüdüne bağlı diğer seçimlik hakları da kullanabilirler¹⁴.

İki tarafa borç yükleyen kefalet sözleşmesinde taraflardan birinin ifa güçsüzlüğüne düşmesi ile hakkı tehlikeye düşen taraf karşı edimin ifasının güvence altına alınmasını isteyebilir. Hakkı tehlikeye düşen taraf, güvence talebi uygun bir zamanda yerine getirilmezse, sözleşmeden dönebilir (TBK m.98). Buna göre iki tarafa borç yükleyen kefalet sözleşmesinde alacaklının ödeme güçsüzlüğüne düşmesi durumunda kefil TBK m.98'e dayanarak sözleşmeden dönebilir. Buna karşılık asıl borçlunun ödeme güçsüzlüğü içerisine düştüğü durumlarda kefil, TBK m.98'e değil TBK'nın 599. maddesinde düzenlenmiş kefaletten dönme hükümlerine dayanarak sözleşmeden dönebilir¹⁵.

---

¹² Yavuz, s.1406; Ayan, s.17; Özen, s.121; Gümüş, s.329; Çelik, s.14; Reisoğlu, s.26; Hüseyin Murat Develioğlu, **Kefalet Sözleşmelerini Düzenleyen Hükümler Işığında Bağımsız Garanti Sözleşmeleri**, İstanbul 2009, s.95.

¹³ Temerrüt kelime anlamı ile direnme gecikme anlamına gelmektedir. Hukuk dilince ise kanuna ya da sözleşmeye göre yapılması gerekeni zamanında yapmama anlamına gelmektedir. Gülgün Anık, "Borçlunun Temerrüdünden Dolayı Sözleşmeden Dönme" **TBB Dergisi**, Sayı 59, 2005, s.215.

¹⁴ Aydın Zevkliler/Emre Gökyayla, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, Turhan, Ankara 206, s.703; Nihat Yavuz, **Öğretide ve Uygulamada Türk Kefalet Hukuku**, Adalet, Ankara 2010, s.324.

¹⁵ Gümüş, s.450.

III-Kefalet Sözleşmesinin Sona Ermesi

Kefalet sözleşmesi, kanun gereği sona erme ve kefalet sözleşmesine ilişkin sona erme halleri olarak ikiye ayrılır. Kanun gereği halleri asıl borcun sona ermesi ve kefaletin kurulmasından itibaren on yılın geçmesidir. Bununla birlikte kanunda özel olarak düzenlenmiş kefaletle ilişkin sona erme halleri de mevcuttur. Kefalet sözleşmesini sona erdiren nedenlerden biri olan kefaletten dönme de bu kapsamdadır. Kefaletin kanun gereği sona erme nedenleri ile kefalet sözleşmesine ilişkin sona erme hallerinden bazılarına kısaca değinilecektir. Kefaletten dönme nedeni ise bir sonraki başlıkta ayrıntılı olarak incelenecektir.

Kefalet sözleşmesinin fer'i olmasının bir sonucu olarak asıl borcun sona ermesi kefalet borcunu da sona erdirir. Asıl borcun ödenmesi, asıl borcun imkânsız hale gelmesi, asıl borcun ibra edilmesi, asıl borcun geçersiz hale gelmesi asıl borcu sona erdiren nedenlerdendir. Asıl borcun yenilenmesi ya da asıl borcun takas edilmesi de asıl borcu sona erdiren haller arasında yer alır. Borçlu ile kefil sıfatının aynı şahısta birleşmesi durumunda da, alacaklının kefaletten doğan özel yararları saklı kalmak üzere, kefalet sözleşmesi sona erer (TBK m.598 f.2). Sebebi ne olursa olsun asıl borcun sona ermesi kefalet borcunu da sona erdirir¹⁶. Bu fer'ilik ilkesinin en doğal sonucudur. Bu nedendir ki kefalet sözleşmesinin varlığı ile ilgili bir uyuşmazlık çıktığında kefalet borcunun yanında asıl borcun varlığı da ispat edilmelidir. Sona eren asıl borcun sonradan yeniden doğması durumunda kefalet borcu da yeniden doğar¹⁷. Kefalet sözleşmesinin yan borç olması asıl borçla birlikte yeniden doğmasına engel teşkil etmemektedir. Asıl borcun sona ermesi kefalet borcunu sona erdirirken kefalet

---

¹⁶ Eren, s.790;Yavuz, s.7;Gümüş, s.701;Tandoğan, s.696;Yavuz, s.1405.

¹⁷ Eren, s.791;Ayan, s.27;Özen, s.89.

borcunun sona ermesi asıl borcu sona erdirmez. Çünkü kefalet borcu asıl borca bağılyken asıl borç kefalet borcuna bağıly değildir.

Gerçek kişinin kefil olarak taraf olduğu her türlü kefalet sözleşmesi, kurulmasından başlayarak 10 yılın geçmesi ile sona erer. Gelecekte doğacak borca veya muaccel olmamış bir borca kefil olursa dahi 10 yılın geçmesiyle kefalet sözleşmesi kendiliğinden sona erer. Süreli kefalette sürenin 10 yıldan fazla olması durumunda da kefalet sözleşmesi 10 yılın geçmesiyle sona erecektir¹⁸. Kefalet süresinin uzatılması mümkündür. Bunun için sözleşmenin süresinin dolmasından bir yıl önce uzatma sözleşmesinin yapılması gerekir. Uzatma sözleşmesi en fazla 10 yıl için yapılabilir. Unutmamak gerekir ki uzatma sözleşmesi kefalet sözleşmesinin geçerlilik şartlarına göre yapılmalıdır. Gerekli şekil şartlarının yanında uzatma sözleşmesinde kefil yararına olan güvencelerin azalması söz konusu olacaksa eşin izni de bulunmalıdır¹⁹.

Kefalet sözleşmesinin belirli bir süre için yapılması mümkündür. Bu şekilde düzenlenen kefalet sözleşmesine belirli süreli kefalet sözleşmesi denir. Kefalet süresi rakamla belirtilebileceği gibi objektif olarak belirlenebilir şekilde kararlaştırılması da mümkündür²⁰. Belirli süreli kefalet sözleşmesi belirlenen sürenin dolması ile sona erer. Bunun için kefilin ihbarda bulunmasına gerek yoktur²¹. Kefalet sözleşmesi belli bir süreye bağlanmadıysa belirsiz süreli

---

¹⁸ Çınar, s.70; Reisoğlu, s.297;Gümüş, s.435;Ayan, s.546;Özen, s.608;Acar, s.383.

¹⁹ Çınar, s.70; Reisoğlu, s.297;Gümüş, s.435;Ayan, s.546;Özen, s.608.Aksi bkz. Süre uzatımına gidildiği her koşulda eşin rızası aranmalıdır. Çünkü eşin rızasının aranmasının amacı ailenin ekonomik bütünlüğünün korunmasıdır. Sürenin uzatılması ile kefilin sorumluluğu sona ermek yerine devam edecektir. Bu durum ailenin ekonomik durumunu tehlikeye sokacağından eşin izni her koşuldaki uzatma dönemi için istenmelidir. Acar, s.383.

²⁰ Gümüş,s437;Zevkliler ve Gökyayla, s.740;Çınar, s.51.

²¹ Gümüş, s. 436;Ayan, s.549; Zevkliler ve Gökyayla, s.740; Çınar, s.61.

kefaletten bahsedilir. Belirsiz süreli kefalette kefil, asıl borç muaccel olunca, adi kefalette her zaman müteselsil kefalette ise kanunun öngördüğü durumlarda, alacaklıdan bir ay içinde asıl borçluya başvurmasını ya da rehin varsa rehinin paraya çevrilmesi yoluna başvurmasını isteyebilir. Alacaklının bu talebini yerine getirmemesi durumunda kefalet borcu sona erer. Kefilin zarar görmesi kefilin borcundan kurtulması için şart değildir. Kanun koyucunun, bu düzenleme ile asıl borçlunun malvarlığı değerini azaltmasının sonuçlarından kefilin korumayı amaçladığı söylenilebilir. Kefaletin süreli mi süresiz mi olduğu hususunda uyuşmazlık olması halinde kefaletin süresiz olduğu karine olarak kabul edilip²² kefaletin süreli olduğunun ispat yükü kefile aittir²³.

Kefil, asıl borcun muaccel olması durumunda kefalet borcunu her zaman alacaklıya ifa edebilir. Alacaklı kefilin ifa talebini haklı bir neden olmaksızın reddederse kefil borcundan kurtulur. Kefil bu şekilde sonuçsuz kalacak bir takibin dava masraflarından ve faizlerinden kurtulmuş olacaktır. Asıl borcun muaccel olmaması durumunda ise alacaklının ifayı kabul etme zorunluluğu yoktur. Alacaklı dilerse ifayı kabul edebilir. Fakat böyle bir durumda kefil rücu hakkını asıl borç muaccel olana kadar kullanamaz.

IV)Kefaletten Dönme

A)Genel Olarak

Borçlar Hukuku ilişkilerinde taraflardan birinin tek taraflı bir beyanla sözleşmeyi sona erdirmesi, ancak kanunun ya da sözleşmenin buna izin verdiği ölçüde mümkündür²⁴. Bu durum kefalet sözleşmesi için de geçerlidir. Türk Borçlar Kanunu'muzda kefile sözleşmeyi serbestçe sona erdirme hakkı iki durum

---

²² Gümüş, s.438;Zevkliler ve Gökyayla, s.740;Çınar, s.80.

²³ Gümüş, s.438.

²⁴ Ayan, s.552.

için tanınmıştır. İlk çalışanlara kefaleti düzenleyen TBK m.602 hükmüdür. Buna göre çalışanlara belirsiz süreli kefalette kefil, her üç yılda bir sözleşmeyi feshetme hakkına sahiptir. Fakat feshin etkisi ertesi yılın sonundan itibaren geçerli olacaktır. İkincisi ise çalışmamızın konusunu oluşturan TBK m. 599'da düzenlenen dönme halidir. Buna göre kefil ancak söz konusu hükümde yer alan şartların gerçekleşmesi ile dönme hakkı kullanılabilir²⁵.

TBK m. 599'a göre "Gelecekte doğacak bir borca kefalette, borçlunun, borcun doğumundan önceki mali durumu, kefalet sözleşmesinin yapılmasından sonra önemli ölçüde bozulmuşsa veya mali durumun, kefalet sırasında kefilin iyiniyetle varsaydığından çok daha kötü olduğu ortaya çıkmışsa, kefil alacaklıya yazılı bir bildirimde bulunarak, borç doğmadığı sürece her zaman kefalet sözleşmesinden dönebilir."

Kanun metninden de açıkça anlaşılacağı üzere kefilin kefaletten dönebilmesi için bazı şartların gerçekleşmesi gerekmektedir. Kefil ancak bu şartların gerçekleşmesi ile yazılı bir beyanla sözleşmeden dönebilecektir. Kefalet sözleşmesinin süreli ya da süresiz olması da bu bakımdan fark yaratmaz²⁶. Ayrıca

---

²⁵ "Mahkemece, iddia, savunma ve dosya kapsamına göre; davanın TBK'nın 599. Maddesi uyarınca kefaletten dönme istemine ilişkin olduğu, bu madde uyarınca gelecekte doğacak bir borca kefalette, borçlunun borcun doğumundan önceki mali durumunun kefalet sözleşmesinin yapılmasından sonra önemli ölçüde bozulması veya mali durumunun kefalet sırasında kefilin iyiniyetle varsaydığından çok daha kötü olduğunun ortaya çıkması halinde kefilin kefalet sözleşmesinden dönebileceğinin düzenlendiğini, davacının davalının imzaladığı... tarihli genel kredi sözleşmesine kefil olduğu, bu kefalet nedeniyle tahakkuk eden borcun... tutarlı teminat mektubuna isabet ettiği, borçlunun sözleşme sonrası taşını ve taşınmaz mallarını satmak suretiyle borcun doğumu öncesindeki mali durumunun önemli ölçüde bozulduğu, bu suretle davacı lehine kefaletten dönme koşulunun oluştuğu gerekçesiyle..." Y.11.HD.04.05.2015,2015/4978, 2015/6275. Bilgen, s. 836.

²⁶ Ayan, s.556;Özen, s.610; Gümüş, s.450. Erden Kuntalp ve Pınar Altınok Ormancı, Kefalet Sözleşmesinin Sona Ermesi, Nevzat Torosluya Armağan, C.2, Ankara 2015,

kefaletin türü kefaletten dönme bakımından önem arz etmez. Başka bir deyişle söz konusu hüküm her türlü kefalet sözleşmesine uygulanabilir. Fakat birlikte kefalet bakımından kefilin sorumluluktan kurtulması için ayrı bir imkân daha mevcuttur. Buna göre aynı alacağa kendisinden başka kişilerin de kefil olacağını varsayarak kefil olan kişi, bu durumun gerçekleşmemesi ya da sonradan ortadan kalkması durumunda sorumluluktan kurtulur. Fakat bunun için alacaklının kefilin varsayımını bilmesi ya da bilebilecek durumda olması gerekir.

Kefaletten dönmeyi düzenleyen TBK m.589 hükmü emredici bir nitelik taşımaktadır. Dolayısıyla bu hakkın sözleşmeyle kaldırılması ya da şartlarının kefil aleyhine değiştirilmesi mümkün değildir²⁷.

B)Şartları

1)Gelecekte Doğacak Bir Borç Bulunmalıdır

Kefilin kefaletten dönme hakkını kullanabilmesi için asıl borcun henüz doğmamış olması gerekir. Diğer bir ifadeyle teminat altına alınan alacağın henüz doğmamış olması şarttır. Bunun yanında alacak hakkının doğması ile alacağın muaccel olması birbirinden farklı kavramlardır. Borcun doğduğu anda muaccel olması kural olsa da doğmuş bir borcun henüz muaccel olmaması da mümkündür. Böyle bir durumda kefil, kefalet sözleşmesinden dönemez.

Kanun koyucu kefile hakkaniyet gereği dönme hakkı tanırken alacaklının da haklarını ihlal etmemeye özen göstermiştir. Bu nedenle dönme hakkının, alacaklının borç altına girmediği, hukuken bir ifaya zorlanamayacağı döneme kadar kullanılması gerekir. Alacaklının ifaya zorlanabileceği bir yükümlülük

---

s.747(729-753);Mahmut Bilgen, Öğreti ve Uygulamada Kefalet ve Yargılama Hukukuna İlişkin Uyuşmazlıklar, Adalet 2017, s.834;Özlem Acar, Türk Borçlar Hukukunda Müteselsil Kefalet Sözleşmesi, XII Levha, İstanbul 2015, s.413.

²⁷ Ayan, s.556;Ömer Çınar, Türk Borçlar Kanununa Göre Kefilin Sorumluluğunun Sona Ermesi, XII Levha, İstanbul 2033, s.119.

altına girmesinden sonra kefilin sözleşmeden dönmesi mümkün değildir²⁸. Kefilin sözleşmeden dönebilmesi için henüz doğmamış bir asıl borcun aranmasının sebebi budur. Zira henüz doğmamış bir borç alacaklıyı asıl borçluya karşı yükümlülük altına sokmayacaktır.

Gelecekte doğacak borcun kaynağı hangi sözleşme olursa olsun alacaklının kefaletle güvenip kendisini yükümlülük altına sokmasından sonra kefaletten dönülemez. Mesela gelecekte kurulacak bir satış sözleşmesinin satış bedeline kefil olunmuşsa satış sözleşmesinin henüz kurulmaması veya kurulmuş olsa da hüküm ve sonuçlarını doğurması için gerçekleşmesi gereken bazı koşulların gerçekleşmemesi²⁹ durumunda kefil sözleşmeden dönebilir.

Gelecekte doğacak borca kefalet, dönemsel edimler içeren bir sözleşmede de söz konusu olabilir. Mesele kira sözleşmesi doğmadan önce kiracı için doğacak kira bedeli ödeme borcuna kefil olunmuşsa, kira sözleşmesinin kurulmasıyla ilk kira bedeli doğacağından, kira sözleşmesinin kurulmasından sonra sözleşmeden dönmek mümkün değildir. Fakat kira sözleşmesi kurulduktan sonra kiracının kira borcuna kefil olunmuşsa sözleşmenin kurulmasından sonraki en yakın kira bedeli doğana kadar sözleşmeden dönülebilir³⁰. Örneğin her ayın 15'inde muaccel olan kira sözleşmesine 20.01.2017 tarihinde kiracının Şubat 2017 borcuna kefil olunmuşsa 01.02.2017 tarihinde Şubat ayı borcu muaccel olana kadar kefil sözleşmeden dönebilir.

---

²⁸ Ayan, s.558;Hüseyin Murat Develioğlu, Kefalet Sözleşmesini Düzenleyen Hükümler Işığında Bağımsız Garanti Sözleşmeleri, Vedat, İstanbul 2009, s.458;Özen; s.613; Acar, s.414.

²⁹ Aksi görüşte Ayan, s.559. Geciktirici şarta bağlı bir sözleşmede henüz şart gerçekleşmeden kefil dönme hakkını kullansa, ileride şartın gerçekleşmesi ile asıl borçlu alacaklıyı ifayı zorlayabilecektir. Bu nedenle geciktirici şarta bağlı sözleşmelerde şart gerçekleşmediği için borç doğmasa bile kefil sözleşmeden dönmemelidir.

³⁰ Gümüş, s. 451;Çınar, s.114;Acar, s.414.

Çerçeve niteliğindeki genel kredi³¹ açma sözleşmelerine kefil olunması durumu da kefaletten dönme bakımından önem arz etmektedir. Genel kredi sözleşmesine kefil olunması durumunda henüz birel kredi kullanılmadan sözleşmeden dönülebilir mi? Genel kredi sözleşmesinde banka kredi kullandırıp kullandırmama hakkını saklı tutmuşsa ve henüz kredi verilmemiş dolayısıyla borç doğmamışsa kefil kefaletten dönebilecektir³². Böyle bir durumda tüketici ile bankanın kredi açma sözleşmesini akdetmeleri alacaklıyı bir yükümlülük altına sokmayacaktır. Alacaklı dilerse kredi verecek dilerse vermeyecektir. Yani alacaklı saklı tuttuğu yetkisinden ötürü borçluya kredi verme hususunda özgürdür. Kredi vermesi durumunda ise bunu kefalete güvenerek yaptığını ileri süremeyecektir. Buna karşılık banka borçlunun talebi üzerine limit dâhilinde kredi kullanma borcu altına girmişse ya da üçüncü bir kişiye teminat mektubu vermişse kefil sözleşmeden dönebilecektir.

Peki, kefil belli bir tarihten sonra kullanılan kredilerden sorumlu olmayacağını ileri sürerek kefaletten dönebilir mi? Yani kısmi dönme mümkün müdür?

Kredi sözleşmesinde belli bir limite kadar kredi tahsis edileceği kararlaştırılır. Fakat bunun tek seferde tahsis edilmesi zorunlu değildir. Borçlu bu krediyi tek seferde kullanabileceği gibi farklı zamanlarda farklı miktarlarla da kullanabilir. Böyle bir ihtimalde borçlunun mali durumu, kredi sözleşmesinin limiti dâhilinde, birkaç kez kredi çekildikten sonra önemli derecede bozulursa kefil kefalet sözleşmesinden dönebilmelidir³³. Diğer bir ifadeyle borçlunun

---

³¹ Cari hesaba kefalet halinde hesap kat edilmediği sürece diğer koşulların varlığı halinde kefil sözleşmeden dönebilir. Reisoğlu, s.294. Aksi. Ayan, s.558.

³² Ayan, s.559. Böyle bir ayrıma girmeden ilk birel kredi kullanılana kadar kefaletten dönülebileceğini savunan görüşler için Bkz. Gümüş, s.399;Çınar, s.115;Acar, s.415.

³³ Ayan, s.569;Özen, s.612. Aksi Görüşte. Gümüş, s.452;Reisoğlu, s.292.

kefalet sözleşmesinin kurulduğu andaki mali durumu, kefalet sözleşmesinin kurulmasından sonra önemli derece bozulursa bu tarihten sonra kullanılacak krediler açısından kefil kefaleti sona erdirebilir. Zira kefil kullanılmış olan kredilerden sorumlu olacağından bankanın riski artmış sayılmaz. Mesela banka ile borçlun arasında 10.000 TL limitli bir genel kredi sözleşmesi oluşturulduğunu ve kefilin 15.000 TL limitle kefil olduğunu varsayalım. Bu sözleşmenin kurulmasından sonra borçlunun mali durumu bankadan 2.000 TL kredi tahsis ettikten sonra önemli ölçüde bozulursa kefil henüz kullanılmamış olan borçlar için kefaletten dönebilmelidir. Borçlu tarafından kullanılmış ve henüz geri ödenmemiş 2.000TL içinse kefilin kefaletten dönmesi mümkün olmamalıdır³⁴.

Kefaletle güvence altına alınmış olan alacak hakkı doğmuş olmakla birlikte, alacaklının gerek TBK m.98 gerek TBK m.125'e göre sözleşmeden dönme hakkı olabilir. Kefaletten dönme hakkının amacına bakılırsa belirtilen ihtimallerde kefaletten dönme mümkün olmalıdır³⁵. Acar'a göre böyle bir durumda müteselsil kefilin sözleşmeden dönme hakkına sahip olması müteselsil kefaletin niteliğiyle bağdaşmaz³⁶. Çünkü alacaklı, müteselsil kefalette asıl borçluyu takip etme zorunluluğunda olmayıp dilerse müteselsil kefil de takip edebilir. Hatta alacaklının hem asıl borçluyu hem de müteselsil kefil de takip etmesi de mümkündür. Alacaklının TBK m.98 veya TBK m.125' göre sözleşmeden dönme hakkının bulunduğu durumlarda kefilin de sözleşmeden dönebileceğini kabul etmek ise alacaklıyı sözleşmeden dönmeye yönlendirir ki bu durumda alacaklı asıl borçluyu takip hakkını kaybetmiş olur.

---

³⁴ Ayan, s.569.

³⁵ Özen, s.613.

³⁶ Acar, s.416.

Kefaletten dönme işleminin geçerli bir şekilde kurulabilmesi için dönme beyanının alacaklıya ulaştığı an esas alınır. Dolayısıyla dönme beyanının alacaklıya ulaştığı anda müstakbel alacak henüz doğmamış olmalıdır³⁷. Dolayısıyla kefilin dönme beyanında bulunduğu anda borç doğmamış fakat beyanının alacaklıya ulaştığı anda borç doğmuş ise kefalet sözleşmesinden dönülemez.

2)Asıl Borçlunun Mali Durumunu Bozulmalı Ya da Kefil Tarafından Yanlış Değerlendirilmelidir

Kefilin kefaletten dönebilmesi için gerekli olan diğer şart borçlunun malvarlığı durumuyla ilgili iki alternatif koşula bağlıdır. Bu koşullardan ilki borçlunun mali durumunun asıl borcun doğumundan sonra kötüleşmesidir. İkincisi ise borçlunun kefalet sırasındaki mali durumunun kefilin iyiniyetle tahmin ettiğiinden çok daha kötü olduğunun ortaya çıkmasıdır.

a)Asıl Borçlunun Mali Durumu Sonradan Bozulmuş Olmalıdır

TBK'm.599 asıl borçlunun mali durumunun değerlendirilmesinin yapılacağı anın tespiti bakımından “borcun doğumundan önceki mali durumu” ifadesi kullanılmıştır³⁸. Bu ifade anlam karmaşasına neden olmaktadır. Dolayısıyla asıl borçlunun mali durumunun değerlendirilmesinin yapılacağı anın tespiti önem kazanmaktadır. Öğretide ki bir görüşe³⁹ göre “borcun doğumundan önceki mali durumu” ifadesini kefalet sözleşmesinin yapıldığı andaki mali durumu olarak yorumlamak gerekir. Bu görüşe göre asıl borçlunun mali durumunun değerlendirilmesi bakımından esas alınacak an kefalet sözleşmesinin

---

³⁷ Özen, s.614;Gümüş, s.452;Bilgen, s.834;Develioğlu, s.458;Acar, s.417.

³⁸ Oysaki İsviçre Borçlar Kanunu'nda söz konusu an olarak kefalet sözleşmesinin imzalandığı an esas alınmıştır.

³⁹ Ayan, s.563.

akdedildiği andır. Diğer görüşe⁴⁰ göre ise asıl borçlunun mali durumunun değerlendirileceği an kefalet sözleşmesinin akdedildiği an değil kefilin kefalet sözleşmesi yapma önerisinin alacaklıya gönderildiği andır. Bu görüşe göre kefilin kefalet sözleşmesine ilişkin olarak öneride bulunduğu an tespit edilecek ve bu andan sonra borçlunun mali durumunun önemli derecede bozulup bozulmadığı değerlendirilecektir.

Kefalet sözleşmesinin kurulmasına ilişkin önerinin alacaklıdan geldiği durumlarda ise kefilin kabul beyanını gönderdiği anın asıl borçlunun mali durumunun değerlendirileceği an olarak kabul edilmesi gerekir⁴¹. Kefalet sözleşmesinin kurulmasına ilişkin yapılan öneri ile kefalet sözleşmesinin kurulması anının farklı tarihler olabileceği düşünüldüğünde öneri anının değerlendirmeye esas alınması daha yerinde olacaktır. Zira kefaletten dönme müessesinin esas noktası kefilin göze almış olduğu rizikonun önemli derecede artmış olmasıdır. Dolayısıyla kefilin öneride bulunduğu sıradaki göze aldığı riskin kefalet sözleşmesi kurulması sırasında artması durumu kefilin dönme hakkını kullanmasını tehlikeye sokacaktır. Dolayısıyla asıl borçlunun mali durumundaki kötüleşmenin tespiti, kefilin önerisi ile dönme beyanının yapıldığı andaki kıyaslama ile mümkündür. Bu kıyaslama ile borçlunun mali durumunun önemli derecede bozulup bozulmadığını hâkim takdir eder. Kefilin, borçlunun mali durumundaki kötüleşmeyi bilseydi kefalet sözleşmesine taraf olmaktan kaçınabileceği söylenebilirse önemli derecede bir bozulmanın olduğu kabul edilir⁴². Bunun yanında kefil göze aldığı riskin önemli derecede arttığını ispatlamalıdır.

---

⁴⁰ Özen, s.615;Gümüş, s.453.

⁴¹ Gümüş, s.453.

⁴² Gümüş, s.452;Özen, s.615;Ayan, s.564;Reisoğlu, s.294;Acar, s.418;Çınar, s.118.

Borçlunun mali durumunda kötüleşme her hangi bir sebepten kaynaklanabilir. Bu nedenle kötüleşmenin iflas, konkordato ya da acizlik ile de ispatlanması mümkündür. Asıl borçlunun mali durumunun kötüleşmesinde kusurlu olmaması da aranmaz⁴³.

Borçlunun mali durumunun kötüleşeceğini bildiği halde kefil olan kişinin dönme hakkını kullanamayacağı öğretide savunulmaktadır⁴⁴. Kanaatimce böyle bir durumda kefalet sözleşmesinden değil garanti sözleşmesinden bahsedilmelidir. Garanti sözleşmesinin konusunu oluşturan böyle bir ilişkiye kefalet sözleşmesinin hükümlerinin uygulanacağına dair özel bir düzenlemenin⁴⁵ olmaması nedeniyle kefaletten dönme müessesesi bu ilişkinin konusu olamaz.

b)Asıl Borçlunun Mali Durumu Kefil Tarafından Yanlış Değerlendirilmelidir

Kefil, asıl borçlunun mali durumunu değerlendirirken hataya düştüğünü iddia ederek de kefaletten dönebilir. Başka bir ifadeyle kefalet sözleşmesinin yapılmasına ilişkin önerinin kefil tarafında açıklandığı anda, asıl borçlunun mali durumu kefilin iyiniyetle varsaydığından daha kötü bir durumdaysa kefaletten dönülebilir. Bu ihtimalde asıl borçlunun mali durumunun önceki ve sonraki hali arasında bir karşılaştırma yapılmayacak, asıl borçlunun gerçek malvarlığı durumu ile kefilin iyiniyetle kabul ettiği durumu arasında bir karşılaştırma yapılacaktır⁴⁶. Kefilin asıl borçlunun mali durumunu iyiniyetle varsayacağı an

---

⁴³ Gümüş, s.452;Özen, s.614;Çınar, s.117;Ayan, s.564;Reisoğlu, s.293;Yavuz, Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, s.1473;Acar, s.418.

⁴⁴ Bu görüşü ileri sürenleri görmek için bkz. Ayan, s.564.

⁴⁵Zamanaşımına uğramış borca ya da yanılma veya ehliyetsizlik dolayısıyla borçlunun sorumluluğu bulunmadığı borcu bilmesine rağmen teminat veren kişinin garanti sözleşmesine göre sorumlu olması gerektiğine fakat kefalet sözleşmesi hükümlerinin kanun gereğince uygulanması gerektiğine dair bkz. Gümüş, s.337 vd.

⁴⁶ Özen, s.615;Çınar, s.116;Ayan, s.565. Reisoğlu, s.294;Acar, s.419.

olarak kefalet sözleşmesine ilişkinin önerinin kefil tarafından yapıldığı anı esas almak gerekir.

Asıl borçlunun ticari defter tutmakla yükümlü bir kişi olması durumunda kefil borçlunun mali durumunun varsayıldığından daha kötü olduğunu ileri sürerek kefaletten dönebilir mi? Borçlunun mali durumunun bozulmaya yakın olduğunun bilinebilir olması kefilin kefaletten dönmesini engellemez. Çünkü kefilin kefil olmadan önce borçlunun mali durumunu araştırma yükümlülüğü yoktur⁴⁷. Bu bağlamda kefilin borçlunun mali durumunun önemli derecede bozuk olduğunu bilseydi, kefil olmayacağını ispatlaması yeterlidir.

Kefalet sözleşmesinin yapıldığı sırada borçlunun mali durumu kefilin iyiniyetle varsayıldığından daha kötü olsa bile dönme hakkının kullanıldığı sırada borçlunun mali durumu düzelmişse kefaletten dönülemez⁴⁸.

Kefilin asıl borçlunun mali durumunu yanlış değerlendirmesine dayanarak sözleşmeden dönmesi ihtimalinde saikte yanılmanın varlığından söz edilebilir. Fakat kefil kural olarak saikte yanılma hükümlerine göre sözleşmeyi iptal edemez⁴⁹. Kefil, saikte yanılmaya dayanarak genel hükümler uyarınca sözleşmeden dönemese de temel hatasının özel bir uygulaması olan TBK m.599 f.1 hükümlerine göre sözleşmeden dönebilir⁵⁰.

3)Yazılı Beyan

Kanun koyucu dönme hakkının kullanılması için her hangi bir süre öngörmemiştir. Dolayısıyla şartların oluşması durumunda kefil her zaman dönme

---

⁴⁷ Reisoğlu, s.294.

⁴⁸ Ayan, s.565.

⁴⁹Yanılanın, yanıldığı saiki sözleşmenin temeli sayması ve bunun da iş ilişkilerinde geçerli dürüstlük kurallarına uygun olması ve bu durumun karşı tarafça bilinebilir olması durumunda iptal hakkı vardır (TBK m.32).

⁵⁰ Özen, s.615;Ayan, s.565.

beyanını kullanabilir. Fakat bu hakkın dürüstlük kurallarına aykırı olmayan bir süre içerisinde kullanılması gerektiği unutulmamalıdır.

Dönme beyanın adi yazılı şekilde yapılması zorunludur. Fakat tarafların tacir olması durumunda kefil dönme iradesini noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanılarak kayıtlı elektronik posta sistemi açıklamalıdır⁵¹.

Dönme beyanında kullanılan kelimeler önem arz etmez. Fakat kullanılan ifadeler sorumluluktan kurtulma iradesini açık bir şekilde yansıtmalıdır⁵². Dolayısıyla kefilin her hangi bir gerekçe göstermeksizin sözleşmeyi sona erdirmeye ilişkin açıkladığı beyanı geçerli bir dönme beyanı olarak kabul edilemez. Fakat kefil beyanında TBK m.599'a atıf yaparak sözleşmeden döndüğünü ifa etmişse geçerli bir dönme beyanından varlığı söz konusu olur⁵³.

C)Sonuçları

Kefaletten dönme⁵⁴ alacaklıya ulaşmakla sonuç doğuran bozucu yenilik doğuran bir hak olup alacaklının kabulüne bağlı değildir⁵⁵. Bu hakkının kullanılması ile kefalet sözleşmesi geçmişe etkili olarak ortadan kalkar⁵⁶. İfa

---

⁵¹Çınar, s.110. Aksi görüşte. Ayan'a göre asıl borcun ticari iş olup olmaması ya da tarafların tacir olup olmaması dönme beyanının şekli bakımından önem arz etmez. Böyle bir durumda dahi dönme iradesinin adi yazılı biçimde açıklanması şarttır. Dolayısıyla TTK m.18 f.3 hükmünün burada uygulanması mümkün değildir. Ayan, s.566.

⁵² Özen, s.616;Ayan, s.566.

⁵³ Reisoğlu, s.293;Çınar, s.111.

⁵⁴ Ayan'a göre burada söz konusu olan dönme değil caymadır. Ayan, s.567.

⁵⁵Ayan, s.567;Çınar, s.112;Reisoğlu, s.293;Zevkliler ve Gökyayla, s.739;Gümüş, s.453. Kefilin dönme beyanının bozucu yenilik doğuran bir hak olarak nitelendirilmesi klasik dönme kuramının kabul edildiği anlamına gelir. Özen, s.617 Dönme hakkına ilişkin klasik ve modern kuramlar arasında bir karşılaştırma ve tercih yapmak bu çalışmanın amacının dışında kalır. Dolayısıyla dönme hakkının kullanılması ile kefilin sorumluluğunun sona erdiğini belirtmekle yetiniyorum.

⁵⁶ Ayan, s.567;Gümüş, s.453;Acar, s.420; Develioğlu, s.459;Çınar, s.118;Özen, s.167.

edilen edimler varsa, bu edimlerin dönme beyanının hüküm ve sonuçlarını doğurmasından sonra iade edilmesi gerekir. Adi birlikte kefalet halinde, kefillerden birinin kefaletten dönmesi halinde diğer kefillerin sorumluluğu devam eder. Fakat kefaletten dönme hükümleri oluşmadan alacaklının, dönme talebini kabul etmesi halinde diğer kefiller TBK m.587 f.3 hükmünce sorumluluktan kurtulur⁵⁷

Kefil kefaletten dönerek alacaklını kefalet sözleşmesinin geçerliliğine yönelik güvenini ihlal etmiş olur. Şayet bu nedenden ötürü alacaklı bir zarara uğrarsa kefil bunu ödemekle mükelleftir. Yani kefil, alacaklının menfi zararını ödemek zorundadır. Alacaklının, kefalet sözleşmesinin yapılmaması ihtimalindeki durumu ile mevcut durumu arasındaki fark menfi zararı oluşturur. Dolayısıyla kefalet sözleşmesine güvenilerek yapılan iyiniyetli masrafların kefil tarafından tazmin edilmesi gerekir. Alacaklının iyiniyetli olmaksızın yapmış olduğu masraflar, zarar ile kefilin dönme hakkını kullanması arasındaki illiyet bağını ortadan kaldırdığından tazminin kapsamı içerisinde yer almazlar⁵⁸. Buna göre alacaklı, damga vergisi bedelini, sözleşmenin noterde yapılması bedelini, malların teslimi için yaptığı ödemeleri isteyebilecektir⁵⁹. Yani alacaklının, asıl sözleşmenin ifasına yönelik yaptığı hazırlık çerçevesinde ortaya çıkan masraflarından kefil sorumludur. Fakat alacaklı, başka kişiyle sözleşme yapma

---

⁵⁷ Reisoğlu, s.293. Aksi görüşe göre kefilin kefaletten dönmesi, birlikte kefilleri TBK m.587 f.3 hükmüne göre sorumluluktan kurtarır. Yavuz, s.323;Özen, s.618;Yavuz, Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, s.1473. Ayan'a göre böyle bir durumda diğer kefillerin sorumluluğu dönen kefilin iç ilişkideki payı oranında sona erer. Ayan, s.568.

⁵⁸ Ayan, s.568;Özen, s.618;Yavuz, Kefalet, s.326;Yavuz, s.837;Acar, s.421.

⁵⁹ Reisoğlu, s.294. Acar'a göre müteselsil kefilin kefalet sözleşmesinden dönmesi TBK m.125/f.3 kapsamındaki dönme hakkından farklıdır. Bu nedenle müteselsil kefilin dönme sonucu oluşan menfi zararları tazmin etmesi gerekmez. Acar, s.421.

fırsatı kaçırma gibi mahrum kalınan karın konusunu oluşturan talepleri kefilden isteyemez.

Alacaklının talep edebileceği zarar kalemleri, kefaletten dönülmesi ile arasında illiyet bağı kurulabilen zararlardır. Dolayısıyla alacaklı, kefalet sözleşmesinden doğan alacağını tahsil edememiş olması sonucunda ortaya çıkan zararı talep edemez⁶⁰. Zararın kefaletten dönme sonucu oluştuğunu alacaklı ispatlamalıdır⁶¹.

Genel hükümlerin tersine menfi zararı isteyebilecek taraf, dönme beyanında bulunan kefil değil dönme hakkının kullanıldığı alacaklıdır. Dolayısıyla kefaletten dönen kefil menfi zararının tanzim edilmesini alacaklıdan isteyemez. Alacaklının kefilden menfi zararını talep edebilmesi için kefilin kusurlu olmasına gerek yoktur⁶². Dolayısıyla bu sorumluluk kusur esasına dayandırılmaz. Kefilin kefaletten dönmesi hukuka aykırı ve kusurlu bir davranış oluşturmadığından asıl borçlu kefaletten dönme dolayısıyla oluşan zararları kefilden isteyemez. Gerçekten de kefaletin sözleşmeden dönmesi ile birlikte asıl borçlu da zarara uğrayabilir. Mesela asıl borçlu kefaletten dönme dolayısıyla alacağı krediyi alamamış olabilir. Fakat asıl borçlunun kefaletten dönme hükümlerine dayanarak kefilden zararını talep etmesi mümkün değildir. Zira asıl borçlu kefalet sözleşmesinin bir tarafını oluşturmamakta ve kefilin davranışı hukuka aykırılık unsuru taşımamaktadır. Buna karşılık asıl borçlu, kefil ile aralarındaki iç ilişkiye göre zararını tazmin ettirebilir⁶³. Borçludan aldığı ivaz

---

⁶⁰ Çınar, s.120

⁶¹ Reisoğlu, s.95.

⁶² Ayan, s.568.

⁶³ Özen, s.619;Gümüş, s.454;Reisoğlu, s.294;Yavuz, s.325.

karşılığında kefil olan kişi, kefaletten dönmesi durumunda aldığı ivazı borçluya iade edecektir⁶⁴.

Kefilin, dönme ile sorumlu olacağı menfi zararın kapsamı sınırsız değildir. Kefilin menfi zarardan sorumluluğu kefalet sözleşmesinde yer alan azami meblağ ile sınırlıdır⁶⁵. Zira asıl borçtan belirli bir risk kapsamında sorumlu olmayı göze alan kefilin, kefaletten dönmesi durumunda daha fazla riskle karşılaşması kefaletten dönme müessesinin amacına uygun olmayacaktır.

V-SONUÇ

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenen kefaletten dönme müessesesi ile kefile bazı şartlar altında kefalet sözleşmesinden dönme hakkı vermiştir. Kefaletten dönme için aranan bu şartlardan ilki borçlunun mali durumuna yönelikken diğeri alacaklının menfaatlerini korumaya yöneliktir. Her şeyden önce kefil ancak gelecekte doğacak bir borca kefil olmuşsa sözleşmeden dönebilecektir. Başka bir ifadeyle alacaklıyı yükümlülük altına sokan doğmuş bir borca kefil olan kişi kefalet sözleşmesinden dönememez. Zira alacaklı, bu sözleşmeye kefile güvendiği için taraf olmuş, kefil bu sözleşmenin asli unsurlarından biri haline getirmiş olabilir. Bu nedenle kefil ancak gelecekte doğan bir borca kefil olmuşsa sözleşmeden dönebileceği gibi bu dönme beyanını da borç doğmadan önce kullanmalıdır.

Kefilin kefaletten dönebilmesi için gelecekte doğacak bir borca kefil olması yeterli değildir. Aynı zamanda borçlunun mali durumuna ilişkin bir bozulma ya da bu hususa ilişkin kefilin iradesinde bir sakatlık oluşmalıdır. Buna göre borçlunun borcun doğumundan önceki mali durumu kefalet sözleşmesinin

---

⁶⁴ Reisoğlu, s.294.

⁶⁵ Yavuz, Kefalet, s.326; M. Serkan Ergüne, **Olumsuz Zarar**, Beta Basım, İstanbul 2008, s.283.

yapılmasından sonra önemli derecede bozulmuş olmalıdır. Ya da borçlunun borcun doğumundan önceki mali durumunun kefalet sırasında kefilin iyiniyetle varsaydığından çok daha kötü olduğunun ortaya çıkması gerekir. Kanun metninde geçen “borçlunun borcun doğumundan önceki mali durumu” ifadesinin hangi anı işaret ettiği hususunda doktrinde bir görüş kefalet sözleşmesinin oluştuğu anı esas alırken diğer görüş kefilin önerisinin alacaklıya gönderildiği anı esas almıştır.

Kefil gelecekte doğacak bir borca kefil olmuşsa ve borçlunun mali durumuna ilişkin yukarıdaki iki alternatif şarttan biri gerçekleşmişse borcun doğumundan önce her zaman kefaletten dönebilir. Kefaletten dönme beyanının adi yazılı bir şekilde yapılması zorunludur. Kefaletten dönme hakkı kullanılmasıyla beraber sözleşme geçmişe etkili olarak ortadan kalkar. Bu bağlamda ifa edilen edimler varsa bunların iadesi gerekir. Alacaklı kefaletten dönülmesi sebebiyle bazı zararlara uğrayabilir. Kefil alacaklının kefalete güvenmesi sebebiyle oluşsan zararlarını karşılamak zorundadır. Fakat kefilin bu sorumluluğu sınırsız değildir. Nihayet bu sorumluluk, kefalet senedinde kefilin el yazısıyla belirttiği azami sınır miktarını aşamayacaktır.

KAYNAKÇA

ANIK, Gülgün, “Borçlunun Temerrüdünden Dolayı Sözleşmeden Dönme”, TBB Dergisi, Sayı 59, 2005,sa.214-235.

AYAN, Serkan, Kefalet Sözleşmesinde Kefilin Sorumluluğunun Kapsamı, Adalet, Ankara 2013.

ACAR, Özlem, Türk Borçlar Hukukunda Müteselsil Kefalet Sözleşmesi, XII Levha, İstanbul 2015.

BAŞAOĞLU, Başak, Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta Aynen İfa Talebi, XII Levha,2012.

BERKİ, Şakir Borçlar Hukuku Özel Hükümler, AÜHF Yayınları, Ankara 1973.

BİLGİN, Mahmut, Öğreti ve Uygulamada Kefalet ve Yargılama Hukukuna İlişkin Uyuşmazlıklar, Adalet 2017.

ÇELİK, Ali, Müteselsil Kefaletin Kurulması ve Geçerlilik Şartları, Adalet, Ankara 2016.

ÇINAR, Ömer, Türk Borçlar Kanununa Göre Kefilin Sorumluluğunun Sona Ermesi, XII Levha, İstanbul 2003.

DEVELİOĞLU, H. Murat, Kefalet Sözleşmesini Düzenleyen Hükümler Işığında Bağımsız Garanti Sözleşmeleri, Vedat, İstanbul 2009.

EREN, Fikret, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Yetkin, Ankara 2015.

ERGÜNE, M. Serkan, Olumsuz Zarar, Beta, İstanbul 2008.

GÜMÜŞ, M. Alper, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Vedat, C.2, İstanbul 2014.

KUNTALP, Erden ve Pınar ALTINOK ORMANCI, “Kefalet Sözleşmesinin Sona Ermesi”, Nevzat Torosluya Armağan, C.2, Ankara 2015, sa.729-753.

ÖZEN, Burak, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Kefalet Sözleşmesi, Vedat, İstanbul 2017.

REİSOĞLU, Sefa, Türk Kefalet Hukuku, Seçkin, Ankara 2013.

TANDOĞAN, Haluk, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C.2, Vedat, İstanbul 2010.

YAVUZ, Cevdet, Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Beta, İstanbul 2014.

YAVUZ, Nihat, Öğretide ve Uygulamada Türk Kefalet Hukuku, Adalet, Ankara 2010.(Kefalet)

ZEVKLİLER, Aydın / Emre GÖKYAYLA, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Turhan, Ankara 2016.